

Emigreren **buiten** de

Het boeren-emigratielandschap verandert. Waar het ooit goedkoop of goed was om te boeren, is het nu duur of zijn de regels strenger geworden. Emigratiebegeleiders zien dat emigranten op zoek gaan naar landen waar minder knelpunten zijn. Slowakije, Groot-Brittannië en Zweden lijken nieuwe alternatieve emigratielanden.

TEKST JUSTINE POPPE

Lang was Canada het emigratieland bij uitstek. 'Maar Canada, en met name Ontario, zit al redelijk vol', zegt Laurens Stevelink, emigratiebegeleider bij Farm4Sale. 'Je krijgt er nog maar moeilijk een visum. Daarnaast is het er ook erg duur.' Grond kost in Ontario 80.000 euro per hectare en de kosten van melkquotum variëren van circa 25.000 tot 32.000 euro per koe. De provincies Alberta, Saskatchewan en Manitoba zijn al een stuk goedkoper. 'Maar die hebben een extreem en koud klimaat', weet Stevelink. Nova Scotia en Prince Edward Island zijn de betere Canadese opties. Al zijn de boerengemeenschappen daar beperkter dan in Ontario.

In Slowakije 300 euro subsidie per koe

'In andere bekende emigratielanden, zoals Denemarken en Duitsland, worden natuur- en duurzaamheidsregels steeds strenger', aldus Stevelink.

Laurens de Man, emigratiespecialist bij Interfarms, bevestigt dat. 'Emigranten zien daardoor meer kansen in Centraal-Europa', zegt hij. 'Daar is nog veel ruimte om echt te ondernemen.' In Polen en Hongarije is het voor een buitenlander moeilijk om landbouwgrond te kopen. Roemenië scoort op dat vlak beter, maar dat land is volgens De Man dan weer te droog. 'In Slowakije liggen

echt kansen', zegt De Man. 'Elke euro die je daar investeert, brengt geld op.' Hij wijst op de grondwaarde van circa 5000 tot 7000 euro per hectare voor redelijke kwaliteit landbouwgrond. Die stijgt gemiddeld elk jaar met acht à tien procent in waarde. Wel is het voormalig Oostblokland wat stil blijven staan. 'Veel kleine en oude boerderijen zijn aan renovatie toe', weet hij. 'Hierdoor is het land vooral geschikt voor nieuwbouwstalprojecten.' De Slowaakse overheid spoort de bouw van moderne melkveebedrijven aan om de melkproductie te verhogen. Met een zelfvoorzieningsgraad van 75 procent is het land niet in staat om volledig in de eigen melkbehoefte te voorzien. 'De steun van de overheid is erg productiegericht en dat zal de komende vijf à tien jaar ook niet veranderen', stelt De Man. Productierechten zijn er niet. En per melk-koe ontvangt een veehouder 290 tot 320 euro aan subsidies per jaar. Voor een vaars is dat 40 euro.

Als eventueel struikelblok van het land noemt hij de Slavische taal, die communiceren in het begin wat lastig maakt. Ook de cultuur is voor sommige boeren wennen.

EU-beroepsverbod geldt niet in Engeland

Jonathan Wagenvoort, emigratiebegeleider bij Wagenvoort Advies, begeleidt boeren die vanwege het sociale

gebaande paden

aspect niet graag naar een voormalig Oostblokland gaan. Naast Denemarken richt hij zich sinds kort ook op Groot-Brittannië, dat in trek is vanwege het EU-beroepsverbod voor boeren die deelnemen aan de stoppersregeling. 'Veehouders die hun bedrijf stoppen met de uitkoopregeling, mogen met dat overheidsgeld niet opnieuw een melkveebedrijf opstarten in Nederland of een andere EU-lidstaat', legt hij uit. 'In dat geval kijken veel boeren naar het dure en verre Canada of Noord-Amerika. Maar daarbij vergeten ze dat er dankzij brexit nu ook een niet-EU-land naast de deur ligt.'

In dat overzeese buurland is de regelgeving volgens de emigratiebegeleider veel minder streng. 'Mest wordt nog bovengronds uitgereden en een eenvoudig mestbassin met een kleiwand is er normaal.' Toch is Groot-Brittannië qua cultuur en bedrijfsomvang vergelijkbaar met Nederland, maar met minder regeldruk. 'Er gelden ook duurzaamheidsnormen, bijvoorbeeld voor weidegang, maar deze zijn minder streng dan in Nederland of in andere Europese landen.'

Ook het toekennen van een vergunning verloopt veel soepeler, met een aanvraagperiode van circa zes maanden. Volgens Wagenvoort heeft dat te maken met de ruimte op het platteland. 'De bebouwing is er minder versnipperd dan in Nederland', weet hij. 'Bovendien is Groot-Brittannië minder dicht bevolkt.'

Met een gemiddelde grondprijs van 30.000 euro per hectare vindt Wagenvoort Groot-Brittannië niet zo extreem duur. Dat geldt ook voor de prijs van de boerderijen. 'Die zijn iets minder modern dan de Nederlandse bedrijven.' Toch geeft brexit ook onzekerheid. 'Vijf jaar geleden viel het Europees landbouwbeleid plots weg. De overheid is nog steeds zoekende naar hoe ze in de sector wil investeren', legt Wagenvoort uit.

Desondanks zal het land volgens hem erg boergezind blijven. 'Met de brexit is Groot-Brittannië zelf verantwoordelijk voor zijn handelsrelaties. Het land wil de

zelfvoorzieningsgraad in zuivel van 105 procent zo veel mogelijk behouden.'

Boeren 'op handen gedragen' in Zweden

Zelfvoorzienend zijn speelt ook in Zweden. Claudia Gloudemans, aankoopbegeleider voor Zweden bij Interfarms, legt het uit. 'Zweden is voor 73 procent zelfvoorzienend in melk en voor slechts 60 procent in rundvlees. Daarbij is het een schiereiland en is het door de ligging bang dat bij een ramp de voedselbevoorrading onder druk komt te staan.' Hierdoor dragen ze in Zweden hun boeren op handen. Zo is het land vrijgevig met hulpfondsen bij crises, zoals blauwtong, en kunnen Zweedse veehouders rekenen op 40 procent investeringssteun bij de bouw van een nieuwe stal. 'Daarnaast wil het land de boeren absoluut niet weggagen met strenge regels', stelt ze. Ook de ruimte is een pluspunt. 'Zweden is elf keer zo groot als Nederland en heeft net iets meer dan de helft van de Nederlandse populatie aan inwoners', geeft de emigratiebegeleider aan. 'Deze consumenten waarderen hun boeren zeer.'

Daarnaast is het land volgens Gloudemans niet heel duur. 'De duurste grond in het zuiden kost 35.000 tot 40.000 euro per hectare', vertelt ze. 'Helemaal in het noorden kost de goedkoopste grond ongeveer 2000 euro. Maar daar is het ook moeilijker boeren.'

Zweden kent daarnaast geen productierechten. Wel vraagt de bank bij een financiering zo'n 35 procent van het eigen vermogen bij de aankoop van een boerderij. Een nadeel is ook dat het land te weinig dierenartsen heeft. 'En ook drie maanden weiden per jaar is hier verplicht', zegt Gloudemans.

Emigratie vraagt wel een goede voorbereiding, geeft de emigratiebegeleider nog mee. Volgens Gloudemans moet een emigrant zich in het land van bestemming vooral thuis voelen. 'Je gaat er niet alleen werken', zegt ze. 'Je gaat er uiteindelijk ook heen om te leven.'

Rust en ruimte in Zweden

veehouders **Koen en Marjolein van Rooijen en kinderen Wouter, Bas en Thijs**
 woonplaats **Falköping, Zweden**
 aantal melkkoeien **390 koeien, waarvan 60 droge koeien**
 aantal stuks jongvee **350 stuks**
 grond **410 ha, waarvan 110 ha bos**
 emigratie in **april 2022**

Nederland werd voor de familie Van Rooijen te druk. In Zweden vonden ze de rust en vooral de ruimte om met het hele gezin een nieuwe stal te bouwen en vooruit te boeren.

Met 240 melkkoeien en 100 hectare hadden veehouders Koen (54) en Marjolein (54) van Rooijen een mooi bedrijf in het Groningse Overschild. Toch paste het volgebouwde Nederland niet meer in hun toekomstplaatje. 'Drie jaar geleden wilde Nederland er een miljoen huizen bij', vertelt Marjolein. 'Het land is overvol, heeft strenge regels en in de verre toekomst leek dat niet te beter te worden.'

Daarnaast willen de twee jongste van hun drie kinderen Wouter (26), Bas (23) en Thijs (15) graag boeren. 'We wilden bouwen aan een toekomst met zekerheid', aldus de veehoudster.

Rust en ruimte

Het gezin ging daarom op zoek naar een andere bestemming. 'Vooral Zweden gaf ons een goed gevoel. De rust en ruimte

spraken ons hier enorm aan', vertelt Marjolein, die met het gezin eerst het land bezocht. 'Ik ben 54 en uiteindelijk zocht ik ook een land waar ik gelukkig oud kan worden. Dat gevoel had ik hier.'

In maart 2022 namen ze een Zweeds jongvee-opfokbedrijf met 410 hectare grond in Falköping over. Nog geen kleine vijf maanden daarvoor verkochten ze hun Groningse melkveebedrijf.

Vooral dierenwelzijn belangrijk

In april 2022 verhuisden ze naar Zweden. Intussen staat er een compleet nieuwe melkveeststal met een automatisch voersysteem van Trioliet en zes melkrobots. Hier houden ze 390 melk- en kalfkoeien. Volgens Marjolein verliep de toekenning van de bouw- en milieuvergunning best soepel. 'In Zweden is vooral het dierenwelzijnsaspect bij stallenbouw belangrijk', zegt ze. 'Net voordat de dieren de stal ingaan controleren ambtenaren bijvoorbeeld de breedte van de ligboxen en de gangpaden. Is dat oké, dan hoeft je je voor de rest geen zorgen meer te maken.'

Achteraf gezien vond Marjolein de emigratiestap best spannend. 'Je komt in een totaal ander land terecht met andere regels en een andere taal. Voor de bouw hadden we geen idee bij welk bedrijf we moesten aankloppen.'

Gelukkig werden ze goed begeleid door Claudia Gloudemans, aankoopbegeleider bij Interfarms. Drie jaar later zijn ze nog steeds blij met hun stap. 'Intussen spreken we vloeiend Zweeds', zegt de veehoudster. 'Daarnaast word je hier gewaardeerd als boer', vindt ze. 'De overheid is vrijgevig met steun en ook de mensen respecteren ons.' Ook het feit dat het hele gezin nu vooruit kan boeren, vinden ze fijn. Bas zit intussen in het bedrijf en ook Thijs gaat die richting op. 'We hebben met het hele gezin een toekomstbestendige stal neergezet', zegt Marjolein. 'Dat geeft voldoening.' |

Marjolein van Rooijen:
'Zweden is ook een land om gelukkig oud te worden'

Britse melkprijsdip voorbij

Groot-Brittannië is niet het populairste emigratieland bij Nederlanders. Toch zijn de taal, het klimaat en de geringe afstand tot de Benelux interessant om te emigreren. Een kleine dertig jaar geleden maakte de familie Spierings de oversteek naar het eiland.

veehouders **Joost en Annemarie Spierings**
(midden op de foto) en zonen Jan (foto links) en Giel (foto rechts)
woonplaats **Lanreath, Engeland**
aantal melkkoeien **100 melkkoeien**
grond **56 ha**
emigratie in **1998**

In Nederland hadden Joost (66) en Annemarie (61) Spierings eerst een jongveeop-fokbedrijf. 'Maar door de invoering van het melkquotum in 1984 moesten melkveehouders een deel van hun vee inleveren, waardoor ze hun jongvee weer bij ons ophaalden', vertelt Anne-Marie. 'Als gevolg daarvan was ons bedrijf niet meer rendabel en zijn we gestopt.'

De veehouders stapten over op schapen. Toch bleef melkvee trekken, maar het dure melkquotum maakte een overstap onrealistisch. Totdat het stel in contact kwam met een makelaar die de emigratie van Nederlandse boeren naar Groot-Brittannië promootte. 'In Groot-Brittannië was het melkquotum per liter vier keer minder duur dan in Nederland', herinnert Annemarie zich. Ook het klimaat, de taal en de geringe afstand tot Nederland maakten Groot-Brittannië de emigratiesprong waard. In 1998 kochten ze een melkveebedrijf in Lanreath (Cornwall) in Engeland.

Ruimere mestplaatsingsruimte

Tijdens hun eerste jaren in het nieuwe land was de melkprijs bar slecht. 'De laagst uitbetaalde prijs was 19 eurocent per liter', weet Annemarie nog. Als oplossing ging de familie zelf kaas maken en verkopen. Met melk van hun honderd melkkoeien doet zoon Giel (31) dit onder de naam van hun bedrijf 'Cornish Gouda Cheese' nog steeds. Zijn broer Jan (35) werkt als landbouweconoom en combineert dit met de koeien. Volgens Joost zijn die crisisjaren de reden waarom er zo weinig Nederlandse veehouders in Engeland zitten. 'Maar op dit moment is de melkprijs best goed met gemiddeld 56 eurocent per liter, inclusief duurzaamheidstoelagen uitbetaald door Arla', zegt hij.

Daarnaast is de milieuwetgeving soepeler. 'Onze mestplaatsingsruimte is hier thuis 250 kilogram stikstof per hectare', weet zoon Jan. 'Daarbij mag je in sommige gebieden van Engeland het hele jaar door mest uitrij-

den op grasland. Dit mag dan weer niet op akkerland en op plaatsen waar de waterkwaliteit slecht is.' De plaats waar je boert, is ook erg bepalend voor het verloop van een vergunningaanvraag.

Ook op het gebied van mestopslag en het terugdringen van de ammoniakuitstoot wordt het land strenger. Jan: 'Veel boeren hebben hier een oud mestbassin met kleiwand liggen. Dat is geen probleem. Maar

plaats je een nieuwe mestopslag, dan moet die overdekt en met een betonnen of kunststoffen voering zijn.'

Of Groot-Brittannië dan wel geschikt is om naar te emigreren? 'Dat kan best', weet Jan. 'De bedrijven zijn hier iets minder netjes dan in Nederland. Maar uiteindelijk is het hier goedkoper en hebben we meer ruimte. En de overheid kijkt iets minder over je schouder mee.'

Jan Spierings:
'In Engeland kijkt de overheid iets minder over je schouder mee'